

Suriyeli Mültecilerin Eğitimi ve Entegrasyonu

Türkiye'deki Suriyeliler konusunda aradan geçen beş yıla rağmen hala, Esad giderse mülteciler de kendi ülkelerine dönerler umudu var. Ancak bunun büyük bir hayal olduğunu kabul edip bu insanların çoğunun artık Türkiye'de yaşayacağını hesaplayarak plan yapmak gerekiyor. Savaş bittiğinde en iyi ihtimalle bu insanların yarısı ülkelere dönmeyecek diye düşünmeli. Dönmeyenleri vatandaşlarımız olarak, dönecekler için de Suriye-Türkiye kardeşliğini inşa edecek insanlar olarak düşünüp planlama yapmak gerekiyor.

Bunun için devlet, tüm hesaplarını yeniden bu realiteye göre gözden geçirmeli. Siyasi, kültürel, ekonomik ve güvenlik alanları bütüncül bir şekilde göz önüne alınarak önce a) makro planlar, sonra b) sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı kentlere göre ayrı ayrı mikro planlar yapılmalı. İnsani yardım ve ihtiyaçların karşılanması anlamında çok şükür büyük işler yapılıyor. Ama sığınmacıların hayatını geleceğe taşıma noktasında daha fazlası lazım.

Ülkemizde bulunan yaklaşık 2,5 milyon mültecinin bir anlamda sosyolojik tomografisini çekerek işe başlamalı. Bunların hangi illerde hangi koşullarda yaşadıkları ortaya konularak, hem entegrasyonları için yapılabilecekler hem de bölgedeki insanların sürece hazırlanması sağlanmalı. Eğitim düzeyleri, yaş ve cinsiyetleri, varsa meslek sahibi olanlar ve sayıları vb. analiz edildikten sonra bunların buldukları koşullar ve yapılabilecekler ortaya konulmalıdır. Bu yapılırken kimlerle bu iş çözülecek ise, belediye, valilik, odalar birliği, sivil toplum kuruluşu vs. adres belirlenmeli.

Şunu unutmamak gerekir ki; bu insanların büyük bölümü, hayatını kurtarmak için, sağlığı, eğitimi için kaçmış olan Suriye'nin orta sınıf eğitilmiş kesimi. Hükümet ve toplum bunu göz önünde bulundurarak; Afrika ve Asya'nın farklı ülkelerinden gelen ekonomik mültecilerle Suriyelileri aynı statüde düşünmemeli.

Türkiye bu kadar büyük bir eğitilmiş insan gücünü fırsata dönüştürecek stratejiler üretebilir. Bu insanların topluma entegrasyonu için ekonomik, siyasi, sosyolojik ve psikolojik alanlar ayrı ayrı ama birbirine destekleyecek şekilde planlanmalı.

Yaklaşık 750 bin okul çağında sığınmacı çocuk var ve bunların yarısı halen eğitim alamıyor. Öncelikle gelecek nesillerin kurtarılması için eğitim yaşındaki tüm çocuk ve genç kesimin Türkiye'nin eğitim sistemine entegre edilmesi gerekiyor. Türkçe eğitimi bu işin en önemli başlangıcıdır. Suriyeli hocalarla Arapça eğitim verilmesi iyi bir tercih değildir. Entegrasyonu geciktirmektedir.

Suriye'de savaş öncesinde de eğitim seviyesi zaten yüksek idi. Dolayısıyla bu seviyenin Türkiye'deki okul çağındaki sığınmacılar için de korunması gerekiyor. Savaş bittiğinde bunlar dönse bile Türkiye ile Suriye arasındaki en önemli köprü rolü oynayacak sınıflı oluşturacaktır: a) ülkede yönetim kademelerinde kalifiye insanlara ihtiyaç olacağından beyin takımı olabilecek kişiler söz sahibi olacaktır, b) İki ülke arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkilerde bu tür insanlar köprü rolü oynayacaktır, c) kurulan akrabalık ilişkileri sayesinde Türkiye ve Suriye arasında ileri düzeyde ittifak kurulabilecektir. Bu insanları bugünden yetiştirmek, Türkiye ile Suriye toplumunun ilerideki kardeşlik ilişkilerinde olumlu rol oynayacaktır.

Topluma başarıyla entegrasyonlarını teşvik etmek için uzun dönemde Türk vatandaşlığına geçmeye imkân sağlayabilecek adımlar hızla atılırken, her yıl belirli oranda Suriyeli sığınmacı vatandaşlığa geçirilebilir. Böylece Türkiye'deki vatandaşlık sistemine kademeli olarak geçmeleri sağlanmış olur.

Ekonomik anlamda, geçtiğimiz haftalarda yasal adımları atılan çalışma izni çok iyi bir adım ancak bununla iş bitmiyor. Bununla birlikte iş imkanlarının da yaratılması gerekiyor. Bunun için de yatırım yapılması lazım. Firmalarca iş gücü yoğun alanlarda istihdamın belli bir oranı mültecilere ayrılabilirse hem firmalar hem mülteciler bu işten karlı çıkacaktır.

Entegrasyonun en kritik aşamalarından biri kuşkusuz toplumun buna hazırlanmasıdır. Bu amaçla, Türkiye toplumu önümüzdeki dönemde atılacak adımlara hazırlanmalı. Gerek sivil toplum kuruluşları ve gerekse resmi kurumlar eğitici ve bilgilendirici farklı yöntemler konusunda çalışmalar yapmalı.

Türk vatandaşlarının en rahatsız olacağı husus Suriyelilere ayrıcalık veriliyormuş algısıdır. Bunun doğru

olmadığı sistemli biçimde anlatılmalı. Gerek sivil toplum kuruluşları ve gerekse resmi kurumlar eğitici ve bilgilendirici farklı yöntemler geliştirmeli.

Entegrasyon sürecinde çocuk ve kadın mültecilerin istismardan korunmaları için çok sıkı polisiye önlemler alınmalı ve vatandaşlığa geçişte evlilik uygulamasının mağduriyetler oluşturmaması sağlanmalı.

Eğitimde durum ve önerilerimiz

Suriyeli öğrenci ve eğitimcilerin içinde bulunduğu başlıca sorunları kategorik anlamda diploma ile ilgili olanlar, parasal olanlar, idari olanlar ve bireysel olanlar diye dört başlık altında toplayabiliriz.

A. Diploma ile ilgili olanlar:

1. *Diploma Veren bir Makamın Olmaması:* Savaşın uzaması sebebiyle öğrencilere diploma veren bir kurum yoktur. Dünya Eset yönetiminin diplomasını tanımaktadır. Bu sebeple Türkiye’de bulunan öğrenciler Eset tarafına gidemediği için diploma alamıyor ve üniversiteye başvuramıyor.

2. *Sahte Diploma:* Suriye’de otorite kaybolunca sahte diploma ve diğer sahte belgeler çoğalmıştır. Bunun sonucu gerçek diploma sahipleri mağdur olmaktadır. Sahte diploma ile öğrenci yerleşimi söz konusudur.

3. *Denklik Sorunu:* Üniversitelere kayıt için Türkiye diplomalarına denk diploma gerekmektedir. Bunu getiremeyince ve sahte diplomaların çokluğu ve gerçek ile sahte diplomayı ayıracak bir mekanizma olmadığı için de denklik alınamıyor.

İlk 3 Soruna Çözüm: ÖSYM tarafında Suriyeli öğrencilere üniversiteye giriş için bir sınav yapılmalıdır. Diploma alamama, sahte diploma ve denklik meselesini kökten çözecek bir yoldur. Sınavdan alınan sonuç belgesi ile öğrenci bir başka ülkede de okuma imkânı bulabilecektir.

B. Parasal Sorunlar

4. *Banka Hesabı Açamama:* AFAD kartlarıyla banka hesabı açılmamakta ve okul işlemleri yapılamamaktadır. Çoğu üniversite tüm işlemleri banka üzerinden yapmaktadır. Pasaportu olmayan öğrenciler AFAD kartıyla banka hesabı açamıyor.

Çözüm: AFAD kartlarıyla devlet bankalarından birinde öğrenci belgesi ibrazıyla hesap açmalıdır. Ziraat, Vakıf ya da Halkbank’a bu tür bir izin verilmelidir. Banka açacağı bu özel öğrenci hesabına limit koymalı ve işlemleri sınırlandırılmalıdır. Öğrenci okul harcı, sigorta, burs alma gibi banka üzerinden işlem yapabilmelidir.

5. *Arapça Bölümlerdeki Yüksek Harç:* Güney illerdeki üniversitelerde (Hatay, Osmaniye, Kilis, Antep, Urfa) açılan Arapça bölümlerin de yüksek harç alınmaktadır.

Çözüm: İkinci öğretim statüsünde kabul edilen bu bölümlerin birinci öğretim statüsüne alınması gereklidir.

6. *Burs Sorunu:* Savaş sebebiyle Suriyeli öğrencilere ülkelerinden hiçbir destek gelmemektedir. Diğer ülkeler gibi ailelerinden destek alamıyorlar.

Çözüm: Üniversite öğrencilerine burs verilmeli, burs imkânları artırılmalı, yarı zamanlı çalışmaya verilen izin genişletilmeli, kolaylaştırılmalı.

C. İdari mahiyet taşıyanlar

7. *Muhatabiyet Problemi*: Suriyeli üniversite öğrencileri ve üniversite eğitimi almak isteyen öğrenciler bir muhatap bulamamaktadır.

Çözüm: Tüm sorunları tespit eden ve çözüm arayan, öğrencilerin muhatap olacağı bir ofis kurulmalıdır. 10 üniversite öğrencisine hitap eden bu ofisin çalışanları Suriyelilerden oluşturulmalı, üniversitede olmalı ve Türkiye Cumhuriyeti resmi makamlarına bağlı olmalıdır. YTB ve doğrudan Başbakanlığa bağlı olabilir. Ticari istismara engel olmak için bu şarttır. Öğrenciler nereye gideceğini bilmelidirler.

8. *Suriyelilere Özel Kontenjan*: 10 bini bulan ve daha fazla rakama da imkanlar elverse çıkacak olan Suriyeli öğrencilere üniversiteler ayrıca kontenjan açmalıdır. Suriyeli öğrencileri Türkiye genelinde bulunan 90 bin uluslar arası öğrenciden ayrı değerlendirmek gerekmektedir. Üniversiteye girmek için Suriyeliler kendi aralarında yarışmalıdır.

9. *Dil Problemi*: Türkçe öğrenme bir diğer problemdir. Üniversiteler dışındaki dil kursuna kayıt olamıyorlar. Bu kursların maliyeti de yüksektir.

Çözüm: YTB tarafından verilen Dil Bursu'nun yaygınlaşması lazımdır.

D. Bireysel mahiyet taşıyanlar

10. *Çadıkent-Üniversite ulaşım*: Çadıkentlerden üniversitelere ulaşım bulunmuyor. Bu konuda kalabalık öğrenci gruplarının gidiş gelişleri için sorun var.

Çözüm: Çadır kentlerden üniversitelere belediyelerin sabah-öğle ve öğle-akşam sefer koymasındır.

11. *Psikolojik Sorunlar*: Savaş sebebiyle yakınlarını kaybeden öğrencilere psikolojik destek verilmelidir.

12. *Misyonerlik*: Burs vererek misyonerlik yapılmaktadır. Misyonerlik çalışmalarının kamplara ulaşması engellenmelidir.